

Eka Khevanišvili (Gruzie)

Novinářka, feministka, básnířka. Narodena v Tbilisi roku 1979, v roce 2002 vystudovala katedru žurnalistiky Státní univerzity v Tbilisi. Od roku 2000 pracuje jako reportérka, v roce 2008 začala působit v tbiliském studiu Rádia Svobodná Evropa. Mezi lety 2006 a 2016 jí vyšly čtyři sbírky básní, z nichž jedna – *Dům na prodej* z roku 2013 – získala literární cenu Saba za nejlepší básnickou sbírku. Je také autorkou řady literárních esejů, které nazývá „literárními profily“, a její dílo bylo přeloženo do angličtiny, litevštiny, němčiny a ruštiny. Její tvorbu charakterizuje zejména diverzita námětů a témat – válka, konflikt, sociální nespravedlnost, feminismus. Nejnovější sbírku *Evakuační plán* nazval recenzent „jakýmsi manifestem, sbírkou sloganů a provolání, které vyzývají k revoltě a boji“.

ukázky přeložil Filip Drlík

Ečini bohové

Ahoj Bože.
Kamarádka mi na tebe dala adresu,
Ale skoro jsem k tobě nenašla cestu.
Navíc už mám hodinu a půl zpoždění.
Vážně žiješ daleko od centra.
Řekli ti, že se za tebou zastavím?
Něco bych ti chtěla říct.
Je lepší to říct — vyslovit.
Už teď lžu — chce se mi naříkat.
Neprodloužil jsi mi nos
za lhaní?
A když jsi mi nechal narůst hrudník,
pamatuješ si, jak jsem protestovala?
Shrbila jsem záda — a od té doby jsem
shrbená zůstala.
Nicméně,
Ty máš pořád chuť servírovat mi takové
hloupé tresty.
Můj otec mi jednou řekl,
Bůh je v tvých očích, když se usmíváš.
Víš ty, že od toho dne jsem tě hlídala v zrcadle,
Od toho dne jsem tě zalévala slzami
Když jsem chtěla, abys zmizel.
A teď je to stejně.
Dnes jsem k tobě došla,
Jen abych se zeptala,
Jestli bys třeba nemohl odejít,
Když mi nepomůžeš.
Je to zbrklé,
Ale měl bys mi dát vědět ještě dnes.
Jestli chceš, zasuň mi to pod polštář.
A já se zabořím rukama a slovy
Zachytí se jako pijavice.
A i kdybych tato slova bezchybně
zopakovala ve snu
Rozhodně se nezapomenu
Naučit modlitbu.
Modlitbu za tvůj návrat.

Lidský příběh

Pojďme dolů.

V tak silné chumelenici se už nic dalšího nepříhodí.

Pojďme dolů a otiskněme svá záda do sněhu—

Ruce od sebe, uvolnit hlavu a nechat ji odkutálet.

Tato ambice — připomínat kříž pohřbený ve sněhu

se neobejde bez rozloučení s hlavou. To je záběr!

Natoč na mě kameru – pojď blíž, můžeš se po menších krocích posouvat blíž k zemi.

Za tři hodiny se proměním na mohylu, „lidský příběh“, co ti padl do rukou

A tečky krve rozaseté po oslnivém sněhu—

Ne, ona neskočila, ale

Vlastníma rukama zamkla dveře, když ostatní byli ještě doma v postelích, spali,

Sešla šedesát schodů.

„Jsem tady, přesně tam, kde být chci,“ řekla

Věžákům rozžhnutým světlem, Těm blokům pláství tak plných jarního medu,

Že by stačilo strčit prst skrz okno a možná by se ti dostalo sladkosti,

Z domů ostatních lidí, ležet mezi nimi Sledovat oblohu nad nimi

Která vypadá jako roztříštěný led na zimním jezeře.

Její oči vyzařují paprsky jako rybářské udice

A ona rybaří

Na háčcích se třpytí zmrzlé slzy.

Neznám tě, papájo

Když tě miluji, polykám vítr

Skrz otevřené okno na jih.

Další zvyky: vydechování kopí — Moje porucha.

Jedna moje přítelkyně žije na severu.

Je kojící matkou a teď by měla spát—

V noci se jí vrací mléko.

—neuvěřitelný výsledek lásky —

Když vůně mléka otupí jejího muže.

Jejich existence je mým pozemským řádem.

V takových dobách jsou mé nohy obtočené kolem tvého pasu,

Moje lůno je plné.

Kolébám tvé spánky a hlavu v dlaních Jak ohnivý disk,

Když otočím tvá ramena — zahoří plamen a já se rozkašlu z kouře.

Pak své vydýchané plíce vydávám za plachty.

Přeji si, abys do mě vplul. Doleva, doprava, obtáčí se kolem

Uzavírám břeh mlhou,

A pokud se za modří objeví pevnina, Nebude to zajímavé.

Plavíš se až do rozbřesku.

Tvůj jazyk je kormidelníkem. Tvoje paže otěžemi.

Můj pas sedlem.

Moje kolena radlicí,

zem je tmavá a mokrá.

A my oráme.

Večeře trvá půl hodiny.

Hodujeme nazí.

Políbíš mě na dlaň a já nemytou rukou upeču chléb.

Zároveň,

další můj přítel žije na východě.

Nevidím ho, ale slyším ho o několik obcí dál.

Jeho klidný životní styl.

Jeho ranní svačina.

Jeho poklidné večery.

Jeho sex vyčtený z knih.

Jeho zkušenosti (pokusy) s láskou. Jejich existence je mým pozemským štěstím.

Z mého zrcadla vyhlíží žena.

Ponořila se do středu zrcadla, protože všechny jeho strany, všechny směry už jsou zabrané.

Civí na tebe jako bláznivá ženská, pohledem, co na tebe útočí jako padající kámen.

Když zavzdycháš, na obloze vyvstane brázda a ta žena se vrátí.

Tvoje existence znamená, že se vrátila zpět dolů na Zemi.

Je na čase přemýšlet

Je na čase přemýšlet nad svými povinnostmi,

Je na čase přemýšlet nad tím, proč se rozpadla má rodina.

Určitě proto, že jsem pracovala;

Určitě proto, že jsem byla krásná;

Určitě proto, že můj hlas bylo slyšet;

Určitě proto, že jsem se odmítla obětovat.

A z nějakého důvodu jsem nikdy nevěřila,

Že láska je pět minut sexu před usnutím

Nebo hrdé vycházení ze supermarketu,

Když můj manžel nese desítky balení

Ale ani jsem nevěřila, že láska je

Chození za ruce

Těhotenství

Život v útulném bytě

Nebo chůze dva kroky za manželem,

Hádám, že asi proto se rozpadlo

Je na čase přemýšlet o svých povinnostech a věřit:

Že jen on může být vyčerpaný;

Ale já musím plnit kapsy své zástěry

Schnoucím prádlem, prst popálený o pánev, záchvaty žárlivosti,

Nos přitlačený na skol, plenky šťastný konec televizních seriálů,

A taky tak žít:

S trpělivostí a poslušností – není to tak zlé,

Vše záleží na tom, jak se na to díváte.

Ale nehledě na to, jak jsem se na to dívala, viděla jsem tentýž obraz.

Je na čase být o trochu něžnější (ale ne víc sexy),

I když je z něj cítit jiná žena,

A podporovat rodinu jako dřevěný klínek

Zasunutý pod nohou rozviklaného stolu;

Ano, abych ještě na chvíli zachránila rodinu,

Musím jednat nenápadně.

Obecně bych měla chtít (a ráda) poslušně hledět do země.

Nesmím se milovat o středách a pátcích,

Pokud mě sám nezačne opilecky osahávat

Potom bych ho měla jemně odstrčit a ukázat prstem k Bohu,

A on řekne: Do tohohle Bohu nic není, jsi moje žena!

Potom zapálíme svíčku. Budeme litovat své lásky.

Je na čase, aby mě začalo bavit obětovat se,

Protože, podle všeho, Bůh

Mi dal ňadra a vagínu

Ale jemu nadřazené přirození. Je na čase ho uctívat, jestli se chci množit.

Je na čase mu mýt nohy

A nikdy nezvednout pohled výš

Dívat se na něj pouze od chodidel ke kolenům a od ramenou k čelu.

Ostatní části jeho těla bych měla vidět pouze ve tmě.

Je na čase, aby mi utnul hlavu jako sani,

Protože tu pro mě není dost místa.

Je na čase, aby byl náčelníkem a živitelem.

Když já píšu každodenní seznam – dnes potřebujeme chléb, majonézu, olej, listovou zeleninu,

Skromně napíšu až na konec – hygienické vložky.

A spokojit se přesně s tím.

Hádám, že je na čase.

Ale pamatuji si:

Jednou mi muž skutečně omyl nohy a miloval mě.

Jednou jsem skutečně muži omyla nohy a milovala ho.

A v té chvíli ani jeden z nás

nepamatoval na svaté písmo.

A v té chvíli ani jeden z nás nepamatoval na žádná prohlášení.

A měli jsme

Dvě těla.

Dvě hlavy.

Čtyři ruce a čtyři chodidla

A místa pro nás bylo dost.

(Žádnýj neví) Proč jsem milovala fašistu

Promiňte, ale

Na začátku bylo všechno dobré

Vypadal jako anděl strážný

Můj anděl strážný

Měla jsem na sobě průhledné stříbrné šaty, zpívala jsem

Pozoroval mě s potěšením, nezasáhl

Měla jsem červenou rtěnku, líbala ostatní

Pozoroval mě s úsměvem, nezasáhl,

Dívala jsem se mu do očí, všechno jsem pokazila

Sledoval mě klidně, nezasahoval;

Řekl, že to přejde a zasmál se

Řekl, že bych se neměla trápit a objal mě

Řekl, že žádná láska neexistuje a pečlivě si mě prohlížel

Nikdy si o nic neřekl

Svlékla jsem se;

Stála jsem před ním, připravená na plynovou komoru

Jed ji naplňoval postupně, příjemně,

Přesunuli jsme se do jeho tábora — žili jsme spolu, my dva

Ten tábor byl tajný a nepřístupný Večer nosíval domů jídlo

Poslouchala jsem jeho teorie o (údajně) fašistické lásce

Líbilo se mi to

Na začátku bylo všechno dobré

Milovala jsem ho

Na začátku bylo všechno dobré

Než jsem se rozhodla vyrýt si číslo na zápěstí

Číslo jeho majetku

Mého vlastnictví

Už jsem neměla červenou rtěnku Ani průhledné šaty

Byla jsem jeho soukromý slepý domácí mazlíček

Neschopná sama přejít ulici

Stála jsem v táboře ve vybraném rohu Čekala na něj, čekala na

Hádejte co?

Na salvu

Po pravdě

Zastřelení

Tolik nebolí

Ted' to vím

A taky vím:
Je to kravina!
Žádní osobní andělé neexistují
Natož strážní!
Natož muži!

Nic víc, pane

Drahý pane,
rozvažte mi tkaničky.
Mé nohy a bílé tenisky spočívají před vámi.
Tuze unavené s oteklými fialovými žilami.
Pane, svlečte mi oblečení, na co čekáte?
Je to dvanáct knoflíků, rozepněte je.
Toto spodní prádlo korálové barvy,
Tato pruhovaná košile mi těsně svírá krk,
Tyto bílé ponožky
Tyto obnošené džíny
Jsem si oblékla na těchto pět minut, pro vás
Stačí je na sobě mít pět minut,
Které potřebuji, abych hladce vklouzla do vašeho paralelního světa
Jako kdybych vstoupila do vlnění zrcadla a změnila se na vodu.
Drahý pane,
Má tvář je k dispozici vašemu mozolovitému jazyku – věnujte mi modré líčení.
Jak zajímavé, přemýšlím, co zůstává namísto očí.
Netrapte se prachem
Když přebíhám tam a nazpět mezi těmito světy,
Občas jdu po prašné cestě – setřesu ho ze sebe.
Pane, ve skutečnosti jsem velice posedlá módou,
Svlečte mě tedy něžně,
A neztraťte žádný z knoflíčků Protože až tu nebudete,
Musím si ty šaty obléct znovu,
Projít dalšími dveřmi a říct:
Měla jsem tak těžký den, na nic se mě neptej.

Duchové: Ešbova ulice 33 (Suchumi, Abcházie)

Nálety zrovna přestaly.
Dům se zrovna zvedl k obloze,
Vystoupal a zmizel.
A pak pršela suť.
Právě jsem zemřel.
Ještě teplý a nikdo nekřičí: „hej, vy, odkrvení lidi,
Nesahejte na plot, plot je můj.“
Před pouhou minutou byl můj dvůr srovnaný se zemí,
Z rozervaných stromů se plíží krev. Jak jsme kvetli,
Než náhle přišel písek.
A když se kouř rozestoupil, byl jsem hluchý
A když se kouř rozestoupil
Můj nos byl pokrytý sazemi a já jsem stál a spravoval bránu.
Chytal jsem za volnou kliku.
Hledal jsem tě mezi popadanými policemi.
Hasil jsem hořící závěsy.
A úrodu pokrývaly roje kobylek.
Neochvějní hlídači – všichni mí strašáci
S nosy zabořenými do hlíny

Oplakávali zaniklou úrodu, kterou nemohli zachránit.
Od této chvíle
Jsem mrtvý, neklidný –
Neopovažuj se mě dotknout.
Od tohoto dne naši duchové dokážou zapadnout do jakýchkoli
Prasklin v domě
Protože naši duchové
Protože naši duchové
Zejména o nejchladnějších
Večerech v zimě,
Začnou vycházet a scházet schody,
Hledat své vlastní pokoje,
Otevírat dveře jiných.
Nebojte se, jen hledáme své věci,
Do vaší pohody nám nic není.
Nebudeme nosit bílé volné hábity ani nic podobného,
Jen obyčejní, usměvaví
Kluci a holky,
Neoddělitelní od našich modrých džín, tiše
Chodí od jedné spokojenosti k druhé
Stejně jako ti bez koruny chodí po obchodech.
Z šedé oblohy právě vyklouzla podivná
kroupa,
Horká kroupa.
Tento spálený les,
Tato ukradená vesnice
Ustupující moře, které hlídáme s rybářským prutem,
Abychom ho přitáhli nazpět.
Hlídáme ho se sítí a v gumových
holínkách až po kolena —
Možná si ryby vzpomenou a poplavou k nám.
Tam, kde jsi, uplynulo sedmnáct let.
Tady bombardování právě skončilo.
Tu vzdálenost hojí jen tento nápis na bráně—
Opět:
Ešbova ulice 33
„Kateřino
Miluji tě.
To je všechno.“
Poslední písmeno poslední věty je prostřelené.

Odcházení

Po špičkách.
Až sníh v únoru
Protne větrné období.
Vítr od kostela svatého Sarkise se bude tříštit o předhůří
Až poslední pasažérka na nástupišti,
S třepotajícím se kapesníkem,
Nechá plynout zpožděný vlak,
Plynout jako plyne krev z jedné tepny, kterou jsi přeťal předešlou noc,
Pomalu
Jako třesoucí se ožrál, ten poslední
Kdo opustí smuteční slavnost, když je stůl už zpola sklizený.
A host
Posílá zbytečnou chválu
Vyčerpané hospodyně.

Tak to chodí.
Taje to
Jako stříbrný prsten na prstu postarší osoby.
Ňadro na těle
Odlétá
Jako pes před svou smrtí,
Ustoupí jinému psu, vzdá se dvora, který hlídal
Potom se odpotácí po cestě,
A je mu smutno po ztracených pánech.
Opatrně, se zadržným dechem, Jako matka
Zavírá dveře pokoje své malé dcery, když spí.
Jako zlodějka,
S kapsou plnou peněz někoho jiného – něčí budoucí bolesti,
Tiše utíká z města.
Tak bezostyšně,
Aby postřelila srdce ostatních.
Moje srdce omdlévá.
Dokud nepustím — se silou čarodějčina zaklínadla,
Si natáhnu boty s měkkými křidélky, které jsi mu nabídla,
S nevyřčenou zprávou, že se Zítřka vrátí.
Znají cestu.
Jak přijít nazpět. Jak se vrátit.